

Chemia

Węglowodory

Alkany

Podział węglowodorów

ALKANY

Wzór ogólny C_nH_{2n+2}

Szereg homologiczny - grupa związków o podobnej budowie i właściwościach, gdzie kolejne związki różnią się grupą $-CH_2-$

Przykłady związków

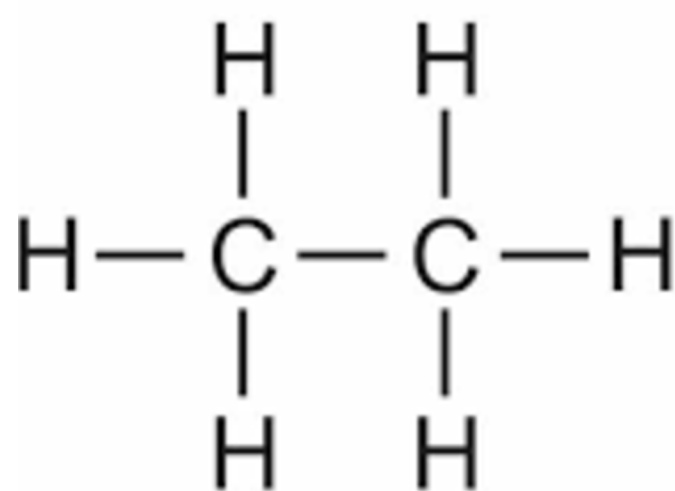
CH_4	metan
C_2H_6	etan
C_3H_8	propan
C_4H_{10}	butan
C_5H_{12}	pentan

Przykładowe wzory

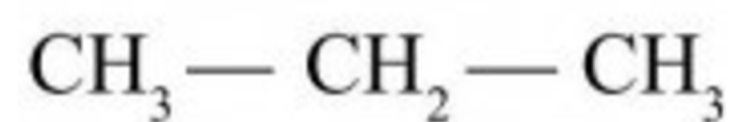
sumaryczny

strukturalny

półstrukturalny

Właściwości metanu (CH₄)

Metan

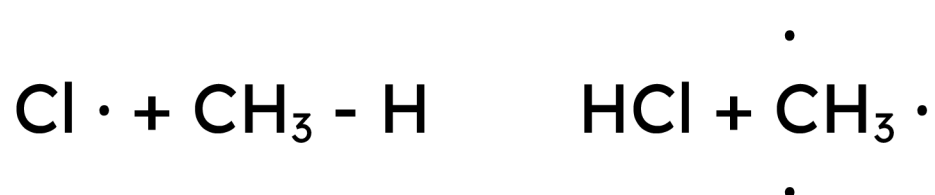
- gaz
- bezbarwny
- bezwonny
- główny składnik gazu ziemnego
- może być otrzymywany z ropy naftowej
- łatwopalny (z powietrzem tworzy mieszaninę wybuchową)
- ulega reakcjom:
  - spalanie całkowite $\text{CH}_4 + 2 \text{O}_2 \rightarrow \text{CO}_2 + 2 \text{H}_2\text{O}$
  - półspalanie $2 \text{CH}_4 + 3 \text{O}_2 \rightarrow 2 \text{CO} + 4 \text{H}_2\text{O}$
  - spalanie niecałkowite $\text{CH}_4 + \text{O}_2 \rightarrow \text{C} + 2 \text{H}_2\text{O}$
- rozpuszczalny w wodzie
- nie odbarwia wody bromowej oraz roztworu KMnO_4 , co świadczy o jego bierności chemicznej
- reakcje charakterystyczne to reakcje podstawienia (substytucja rodnikowa) z fluorowcami (głównie Cl_2 i Br_2 , rzadziej I_2) przy udziale światła lub wysokiej temperatury

Rodnik

Atom lub cząsteczka, która posiada niesparowany elektron.

MECHANIZM RODNIKOWY

Zakończenie reakcji

Właściwości metanu (CH₄)

Metody otrzymywania metanu

Metoda laboratoryjna

Rozkład chemiczny octanu lub kwasu octowego

Z gazu ziemnego

Synteza metanu z gazu syntezowego (mieszanina CO z wodorem)

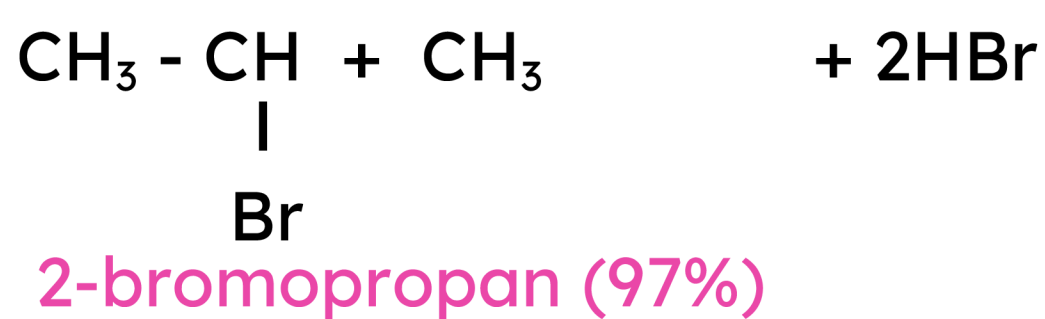
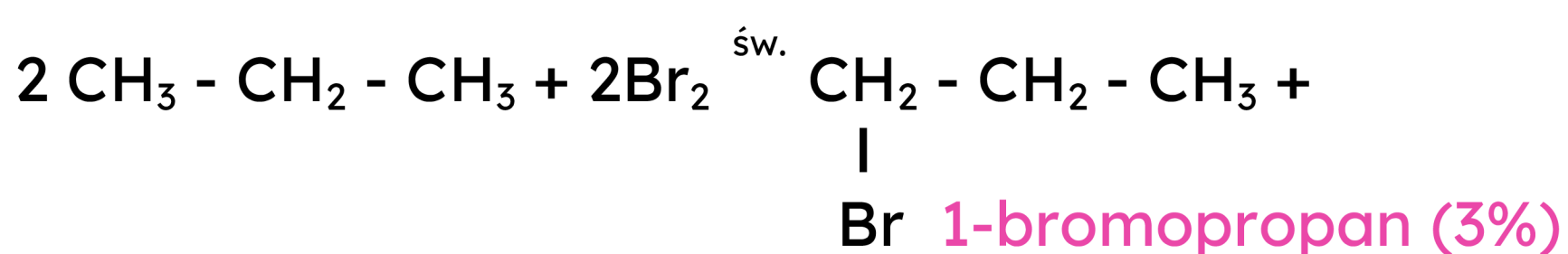
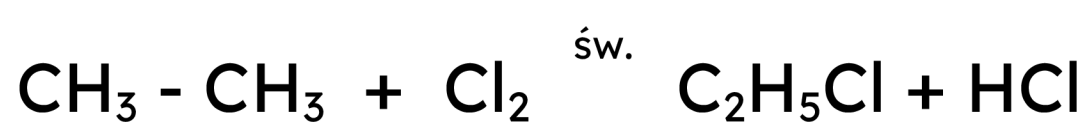
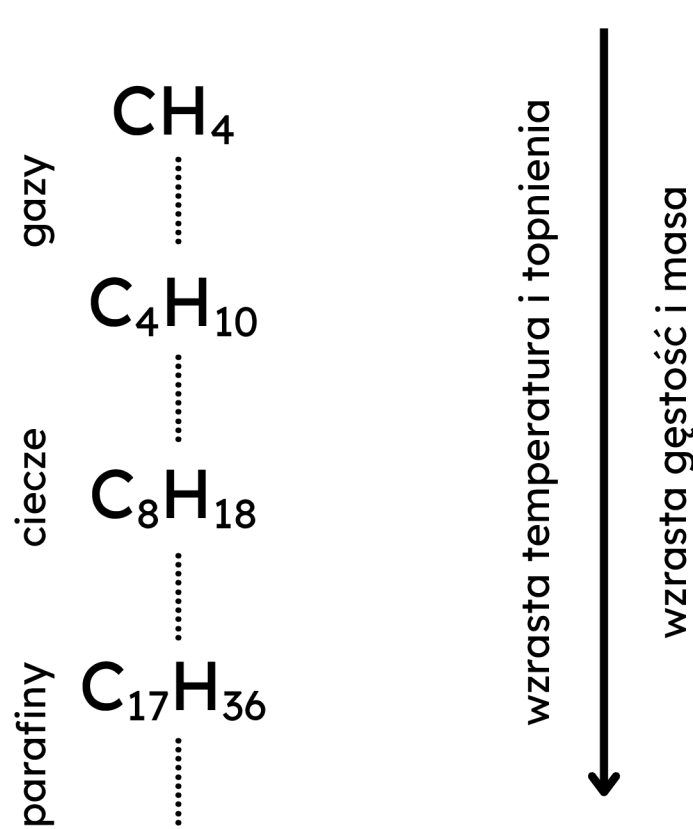

Szereg homologiczny alkanów

Właściwości alkanów

- nie rozpuszczają się w wodzie, pływają po jej powierzchni
- ulegają spalaniu
- ulegają substytucji

Substytucja przebiega łatwiej przy węglu o wyższej rzędowości. **Rzędowość węgla** to ilość atomów węgla bezpośrednio związane z tym atomem węgla.

Szereg homologiczny alkanów

Izomeria

Izomeria to występowanie związków o tym samym wzorze sumarycznym (tym samym składzie), ale o innym wzorze strukturalnym (innej budowie) oraz innych właściwościach.

Podstawy nazewnictwa alkanów

1. Szukamy najdłuższego łańcucha węglowego; łańcuch numeryczny tak, aby lokanty (cyfry oznaczające numer atomu węgla), przy których znajdują się grupy lub podstawniki miały jak najmniejsze wartości
2. Podstawniki w nazwie podajemy kolejności alfabetycznej, jeśli jest kilka takich samych podstawników stosujemy przedrostki: **di-**, **tri-**, **tetra-**
3. Nazwa węglowodorów pochodzi od najdłuższego łańcucha węglowego

Grupy alkilowe

- - CH_3 - grupa metylowa
- - $\text{CH}_2 - \text{CH}_3$ - grupa etylowa
- - $\text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}_3$ - grupa n-propylowa

- $\begin{array}{c} \text{CH}_3 \\ \diagup \\ \text{CH} \\ \diagdown \\ \text{CH}_3 \end{array}$ - grupa izopropylowa

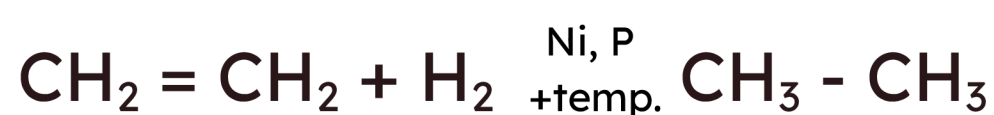
- grupa n-butyłowa
- grupa izobutyłowa
- grupa tert-metyłowa
- grupa sec-butyłowa

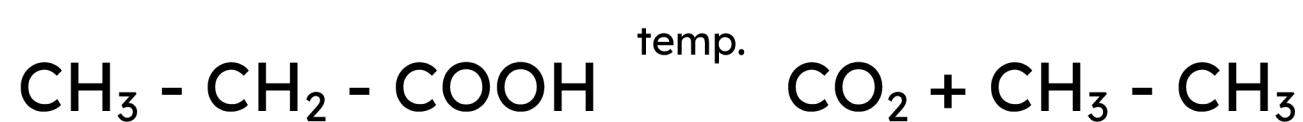

Otrzymywanie alkanów

Reakcja uwodornienia (addycja wodoru) do alkenów

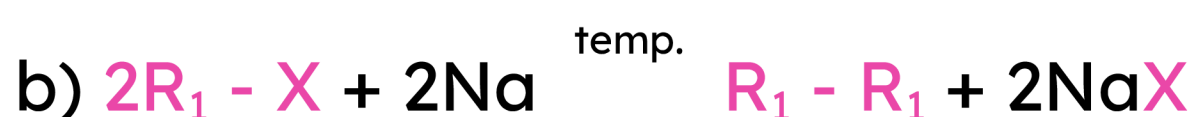
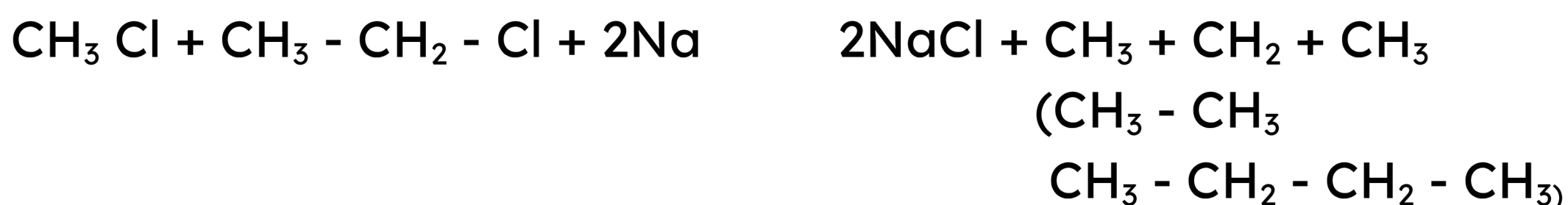

Dekarboksylacja kwasów karboksylowych lub sok tych kwasów

Reakcja Wüntza

Polega na przedłużaniu łańcucha węglowego (typ reakcji - kondensacja). Reakcja polega na łączeniu się fluorowcopochodnych alkilowych z metalem aktywnym (najczęściej jest to sód lub potas).

jeśli w równaniu występuje tylko jedna fluorowcopochodna, powstaje tylko jeden produkt; jeżeli jest więcej fluorowcopochodnych - powstaje mieszanina produktów

Moje notatki: